

פערים ברמת הפיתוח של מדינות בעולם

איך מודדים את רמת הפיתוח?

יחידת לימוד 1

[All I need – Radiohead](#) •

פתיח – צפו בסרטון הבא

לאחר הצפייה שוחחו:

- מה הרגשתי?
- מה חשבתי?
- מה הבנתי?

פערים ברמת הפיתוח של מדינות העולם

- תהליכי הפיתוח בעולם הם תהליכים דינמיים ורמת הפיתוח משתנה לאורך זמן.
- תהליכים אלו אינם אחידים: מדינות שונות ואזורים שונים נבדלים זה מזה ברמת הפיתוח שלהם.

ביחידה זו:

- נבחן את הפערים בין מדינות העולם ברמת הפיתוח.
- נלמד כיצד מודדים את הפערים.
- נבין מה גורם לפערים ומהם השלכותיהם.

מה משותף לכל התמונות?

מה משותף לכל התמונות?
בכולן כלי מדידה!

איך מודדים רמת פיתוח של מדינות?

- צפו בסרטון הבא וענו על השאלות בהמשך
- [קישור לסרטון: מדדי פיתוח אגם ושדה](#)

1. כיצד מודדים רמת פיתוח של מדינות?
2. אילו מדדי פיתוח מוזכרים בסרטון? אילו עוד מדדי פיתוח אתם מכירים?
3. מהן הסיבות שבגללן מדינות אחדות נהנות מרמת פיתוח גבוהה ומדינות אחרות סובלות מרמת פיתוח נמוכה?
4. באיזו רמת פיתוח נמצאת ישראל? גבוהה? בינונית? נמוכה?

מדדי פיתוח כלכליים

מדדי פיתוח - מדדים מתחומים שונים המשמשים למדידת רמת הפיתוח במקום מסוים. מדינות העולם וארגונים רבים כמו האו"ם והבנק העולמי אוספים נתונים ומפרסמים מדדים אלה.

תמ"ג – תוצר מקומי גולמי

- התמ"ג הוא מדד להערכת הפעילות הכלכלית והחוזק הכלכלי של המדינה.

איך מחשבים אותו?

- מחברים את כלל ההכנסות מן הסחורות והשירותים המיוצרים במדינה מסוימת.
- מדד זה מתייחס רק להכנסות מפעילויות כלכליות שהתבצעו בתחומי המדינה על ידי כלל תושבי המדינה (כולל אזרחים זרים)

תמ"ג באנגלית - Gross Domestic Product

תמ"ג לנפש

תמ"ג לנפש

- מדד המאפשר להשוות את רמות הפיתוח הכלכלי של מדינות שונות.

איך מחשבים אותו?

- מחשבים את התמ"ג
- מחלקים אותו במספר תושבי המדינה
- מקבלים תמ"ג לנפש

תמ"ג

מחלקים

מספר תושבי
המדינה

שווה

תמ"ג לנפש

תמ"ג תל"ג מה ההבדל?

תל"ג – תוצר לאומי גולמי

- כלל ההכנסות מן הסחורות והשירותים המיוצרים במדינה **ובחו"ל** במשך שנה.
- אינו כולל את ההכנסות ע"י אזרחים זרים
- מדד שנהגו לחשב בעבר. בעידן הגלובליזציה קשה לפקח על הכנסות של אנשים שעובדים בחו"ל.

תמ"ג – תוצר מקומי גולמי

- כלל ההכנסות מן הסחורות והשירותים המיוצרים במדינה מסוימת.
- מדד זה מתייחס רק להכנסות מפעילויות כלכליות שהתבצעו **בתחומי המדינה** על ידי כלל תושבי המדינה (**כולל אזרחים זרים**)

תמ"ג ותמ"ג לנפש של מדינות מסביב לעולם

היכנסו לקישור הבא:

[מדינות לפי אוכלוסייה, שטח, צפיפות, תמ"ג ופיתוח אנושי](#)

או סרקו את הבר קוד

• חקרו את ההבדלים בין המדינות השונות

• השוו בין התמ"ג לבין תמ"ג לנפש במספר מדינות

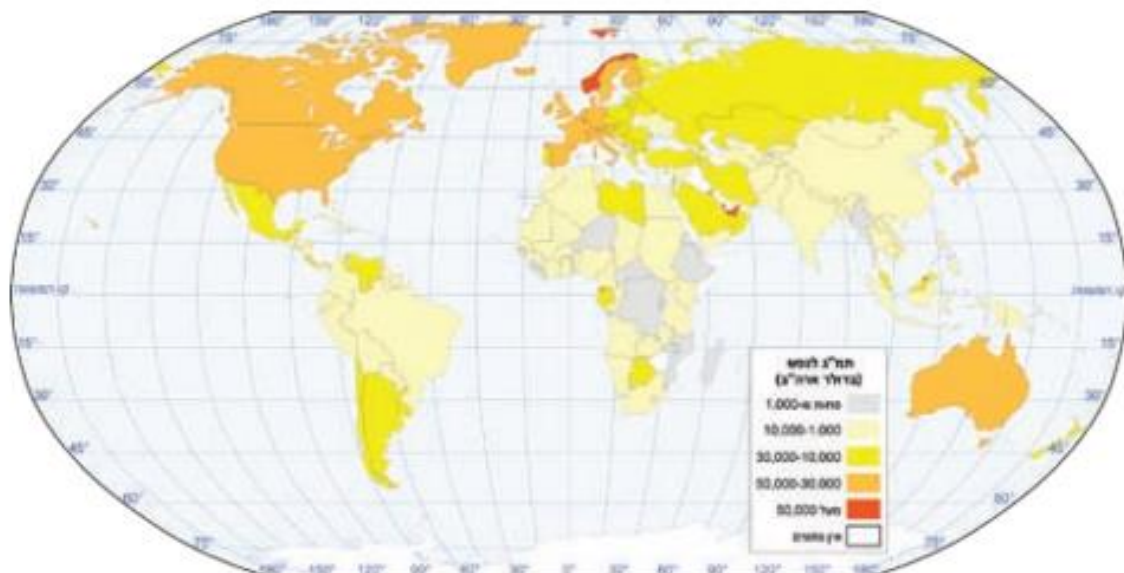
מדינה/אזור (מדינה ריבונית באותיות מודגשות, טריטוריה אחרת באותיות רגילות)	דירוג אוכלוסייה	אוכלוסייה ^[1] הערכה 07/2017 (אם לא צויין אחרת)	דירוג שטח	שטח ^[2] (קמ"ר)	דירוג צפיפות	צפיפות (נפש/קמ"ר) (חלוקת אוכלוסייה בשטח)	תמ"ג ^[3] דירוג	תמ"ג (מיליוני דולרים) הערכה 2017 (אם לא צויין אחרת)	דירוג תמ"ג לנפש	תמ"ג לנפש (דולרים)	HDI דירוג	מדד הפיתוח אנושי (HDI) ^[4] 2015
הרפובליקה העממית של סין	1	1,379,302,771	4	9,596,968	77	143.72	1	23,120,000	99	16,762	90	0.738
הודו	2	1,281,935,911	7	3,287,263	31	389.97	3	9,447,000	154	7,369	130	0.624
ארצות הברית	3	326,625,791	3	9,833,517	177	33.22	2	19,360,000	20	59,273	8	0.920
אינדונזיה	4	260,580,739	15	1,904,569	82	136.82	7	3,243,000	120	12,445	110	0.689
ברזיל	5	207,353,391	5	8,515,770	184	24.35	8	3,219,000	103	15,524	75	0.754

שימו לב להבדל בין התמ"ג של סין ושל ארה"ב לבין התמ"ג לנפש של שתי מדינות אלו.

מה אפשר ללמוד מהמדד תמ"ג לנפש?

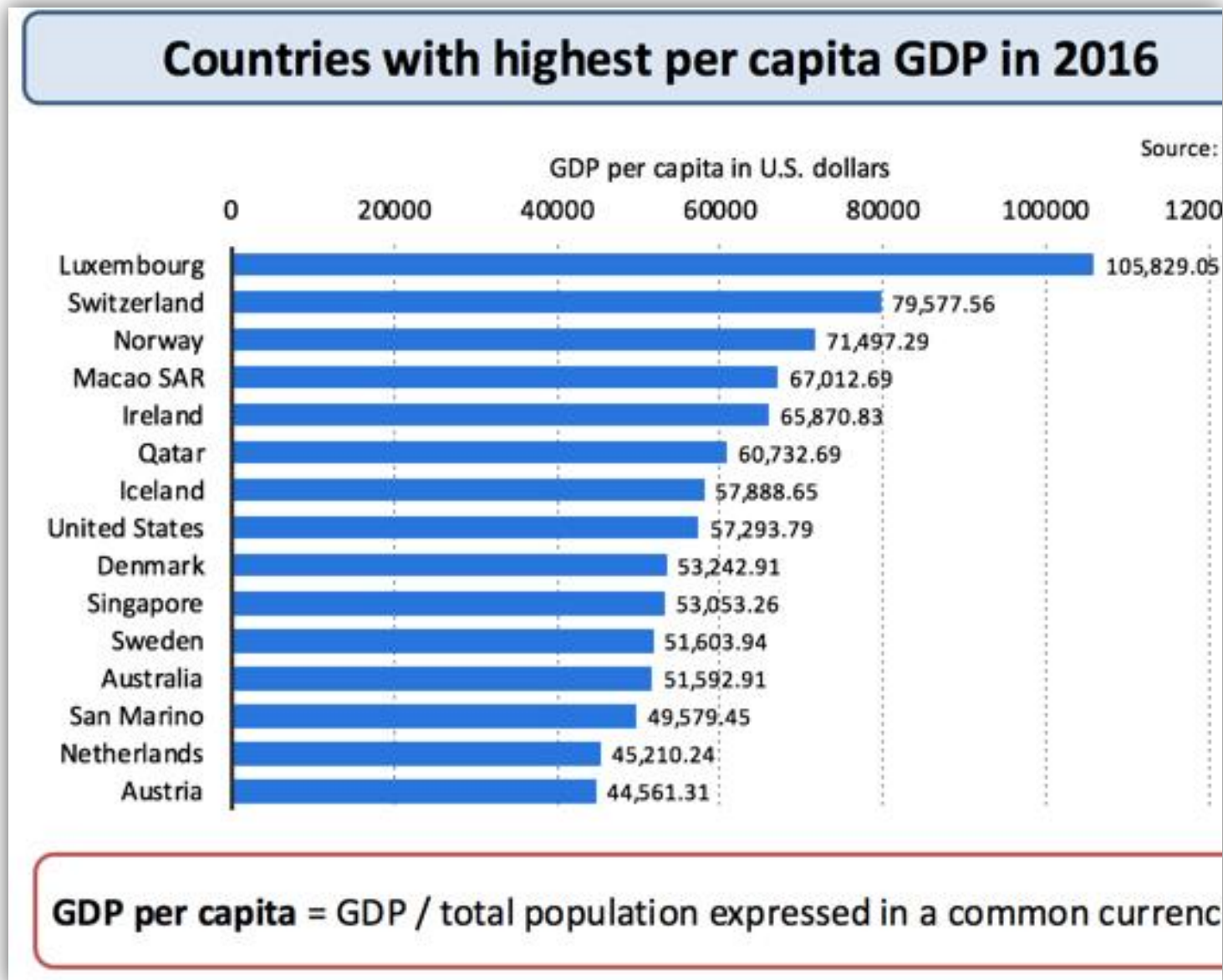
מיון מדינות ואזורים בעולם על פי תמ"ג לנפש, 2007

- תמ"ג לנפש מאפשר להשוות את רמת הפיתוח הכלכלי של מדינות שונות.
- מדד התמ"ג לנפש הוא מדד של עושר ורווחה כלכלית.
- הוא מתאר מהי ההכנסה השנתית הממוצעת של תושבי המדינה.
- בטבלה מהשקף הקודם ניתן לראות כי:
- התמ"ג לנפש בארצות הברית הוא: \$59,273 לנפש לשנה (סכום השווה בערך ל־213,400 ₪)
- התמ"ג לנפש בהודו הוא: \$7,369 לנפש לשנה (סכום השווה בערך ל־26,500 ₪)

משימה 1

- פתחו את האטלס במפה: כדור הארץ – תעסוקה והתבוננו במדינות העולם.
- באילו אזורים מדד התמ"ג לנפש גבוה?
- באילו אזורים מדד התמ"ג לנפש נמוך?
- באילו אזורים מדד התמ"ג לנפש בינוני?
- מה ניתן ללמוד על אזורים אלו?

משימה 2

איסוף מידע על מדינות המזרח התיכון

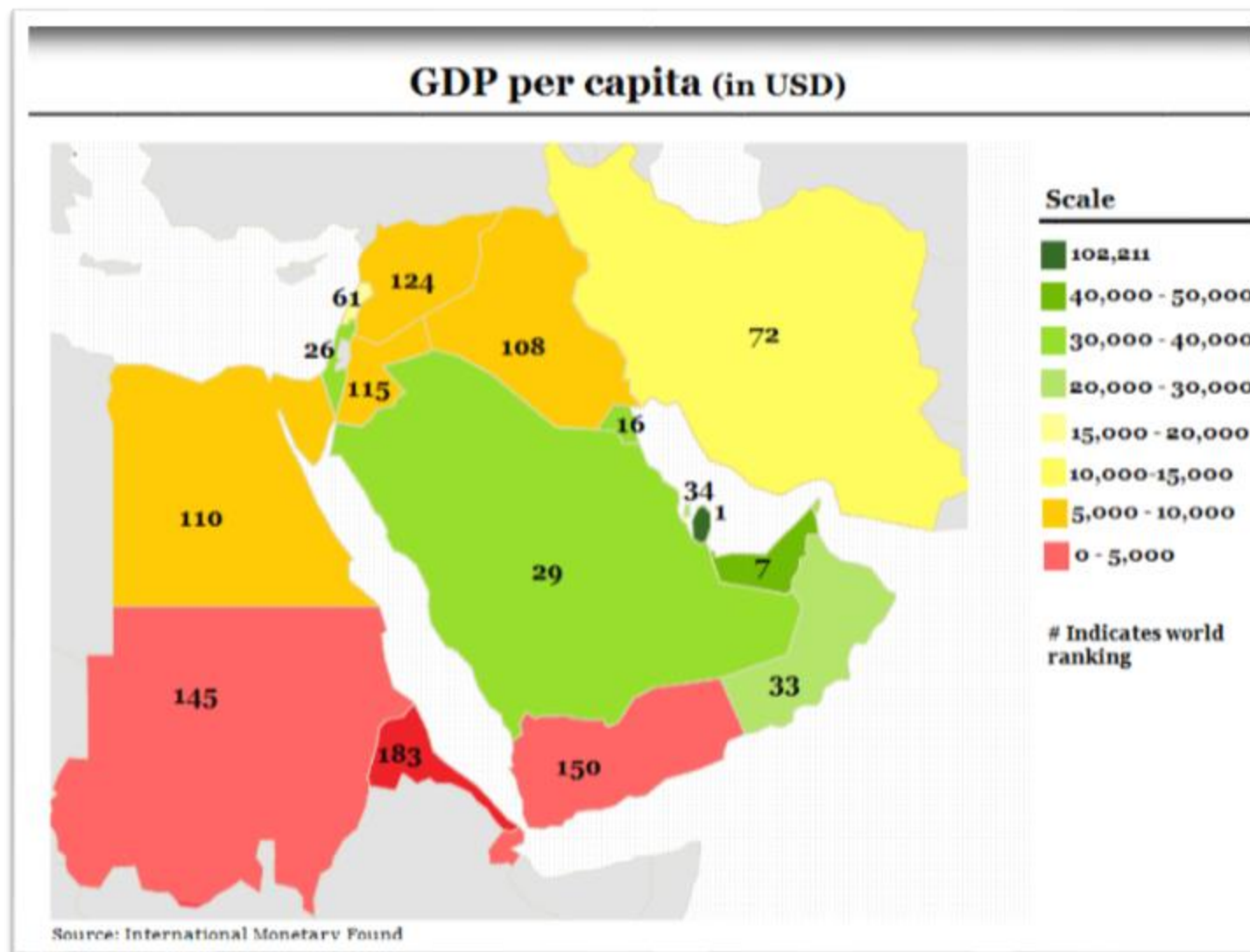
1. התחלקו לזוגות ומלאו את הטבלה הבאה בעזרת אחד ממקורות המידע הבאים:
 - טבלת המדינות בע"מ 344-350 בספר "הפיתוח והתכנון המרחבי"
 - מפת תמ"ג לנפש של מדינות המזרח התיכון (בשקף הבא)
 - מפת כדור הארץ - תעסוקה
 - קישור לטבלה: [מדינות לפי אוכלוסייה, שטח, צפיפות, תמ"ג ופיתוח אנושי](#)

2. סדרו את המדינות בסדר יורד מהגבוה לנמוך

3. פתחו את האטלס במפות: המזרח התיכון – פיסית, המזרח התיכון – כלכלה, המזרח התיכון – משקעים, המזרח התיכון – עמים, המזרח התיכון – דתות.
 - חפשו מאפיינים משותפים נוספים למדינות המפרץ התיכון

מדינה	תמ"ג לנפש
איראן	
עיראק	
כווית	
קטר	
בחריין	
האמירויות הערביות המאוחדות	
ערב הסעודית	
עומן	
תימן	
תורכיה	
סוריה	
לבנון	
ישראל	
ירדן	
מצרים	

מדינות המזרח התיכון - תמ"ג לנפש (ב \$ אמריקאי)

רגע לפני שממשיכים...

שתפו אותנו במשפט אחד מבין השלושה:

- דבר אחד שסקרן או הלהיב אותי
- דבר אחד שהתחדש לי
- לאיזה ידע קודם זה מתחבר לי?

בין מדינות העולם קיימים פערים גדולים ברמת הפיתוח

מדינה ברמת פיתוח נמוכה –

מדינה מתפתחת:

מתאפיינת ברמת חיים, רמת השכלה ורמה טכנולוגית נמוכות.

רמת התשתיות והשירותים ירודות, שיעורי הילודה גבוהים, קצב גידול האוכלוסייה מהיר, ותוחלת החיים נמוכה.

מדינה ברמת פיתוח גבוהה –

מדינה מפותחת:

- מתאפיינת ברמת חיים, רמת השכלה ורמה טכנולוגית גבוהות. במדינה כזאת האוכלוסייה נהנית מתשתיות מתקדמות, ממגוון רחב של שירותים ברמה גבוהה, מחיים ארוכים ומשעורי ילודה נמוכים.

מדדי פיתוח – פעילות חקר באינטרנט

(מתאים לקוראי אנגלית)

- **מדדי פיתוח** - מדדים מתחומים שונים המשמשים למדידת רמת הפיתוח במקום מסוים. מדינות העולם וארגונים רבים כמו האו"ם והבנק העולמי אוספים נתונים ומפרסמים מדדים אלה.

- היכנסו לקישור הבא
[אתר מפות – נתונים של מדדי פיתוח](#)
או סרקו את הברקוד

- חקרו אילו מדדי פיתוח אפשר לראות באתר זה.
- חקרו מה ההבדלים בין מדינות.

מה הקשר בין מדד התמ"ג לנפש לצריכת אנרגיה?

- התבוננו בתמונות ושערו מה הקשר בין צריכת אנרגיה לרמת החיים?
- נסחו משפט שיתאר את הקשר
- ככל שצריכת האנרגיה _____ רמת החיים _____

**מדד צריכת אנרגיה לנפש מתאר את סך כל השימושים
במקורות האנרגיה השונים במדינה לנפש בשנה.**

ערכו רשימה אילו שימושים נוספים מעלים את מדד צריכת
האנרגיה לנפש

צריכת האנרגיה לנפש תלויה ברמת הפיתוח של המדינה.

- ככל שהמדינה מתועשת יותר צריכת האנרגיה עולה מהפעלת המכונות והטכנולוגיות.
- ככל שיש במדינה יותר תחבורה צריכת האנרגיה עולה מהפעלת המנועים.
- ככל שרמת החיים עולה לאנשים יש יותר מוצרי חשמל והם צורכים יותר שירותים שמבוססים על חשמל וצריכת האנרגיה של המדינה גדולה יותר.

מהן מגבלות מדד צריכת האנרגיה?

- רמת הפיתוח בארה"ב וביפן דומה האם תוכלו להסביר מדוע יש הבדל בצריכת האנרגיה שלהן?

צריכת אנרגיה בארה"ב	צריכת אנרגיה ביפן
7,766 שעט"ן (שווה ערך לטון נפט)	4,019 שעט"ן (שווה ערך לטון נפט)

הידעת?

בארה"ב מתגוררים כ- 5% מאוכלוסיית העולם, אך אוכלוסייתה צורכת מדי שנה יותר מ- 30% מכלל תפוקת הנפט העולמית

מהן מגבלות מדד צריכת האנרגיה?

- צריכת אנרגיה קשורה גם לאורחות חיים ולא רק לרמת פיתוח.
- בארה"ב הרוב נוסעים ברכב פרטי וביפן הרוב נוסעים בתחבורה ציבורית, דבר זה משפיע על צריכת האנרגיה בשתי מדינות אלו.
- במדינות ברמת פיתוח נמוכה מאוד (תת פיתוח) משתמשים במקורות אנרגיה זמינים בסביבה כמו עץ וגללי בעלי חיים להסקה, לבישול וכדומה. מקורות אנרגיה אלו לא נכללים בנתונים של צריכת האנרגיה במדינה.

פעילות לסיכום : כרטיסיות למידה Flash Cards

- בכל כרטיסיה רושמים למשל הגדרה, מושג, תהליך.
- את הפירוט/התשובה ניתן לכתוב באופן קצר וממצה בצידה השני של הכרטיסיה, או ניתן להכין סט כרטיסיות אחד למושגים ושני לתשובות/לפירוט.
- אם יוצרים כרטיסיות המכילות שאלות ותשובות, יש לשלב שאלות ברמת חשיבה נמוכה וגבוהה.
- ניתן להשתמש בכרטיסיות צבעוניות (צבע לשאלות, וצבע שונה לתשובות).
- **רצוי לשחק בכרטיסיות.**

יצירת הכרטיסיות נעשית באופן אישי

סיימתם את יחידת הלימוד הראשונה!!!

מה היה לנו?

- מהו פיתוח? הגדרה
- הגדרת מדינות מתפתחות מול מפותחות
- המחשה - תמונות של כלי מדידה
- צפיה בסרטון: מדדי פיתוח - אגם ושדה
- תמ"ג - משמעות המדד ואיך מחשבים אותו
- תמ"ג לנפש - משמעות המדד ואיך מחשבים אותו
- מה ההבדל בין תמ"ג לתל"ג
- פעילות חקר - השוואה בין תמ"ג ותמ"ג לנפש של מדינות בעולם.
- מה אפשר ללמוד מהמדד תמ"ג לנפש?

- משימה 1 - הכרת מפת כדור הארץ תעסוקה
- משימה 2 - איסוף מידע והכנת רשימה של מדינות המזרח התיכון מדורגות לפי תמ"ג לנפש ממקורות מידע שונים. (חיפוש מאפיינים משותפים למדינות המזרח התיכון.)
- פעילות סיכום - שתפו במשפט אחד מבין השלושה.
- סיכום המדד
- פעילות חקר (לקוראי אנגלית) - הכרת מדדי פיתוח
- מה הקשר בין מדד התמ"ג לנפש לצריכת אנרגיה
- צריכת אנרגיה ורמת פיתוח
- מגבלות המדד
- פעילות לסיכום - הכנת כרטיסיות מושגים

הנושא הבא: איך מודדים את רמת הפיתוח בעזרת מדד המבנה המגזרי של המשק

חומרי הוראה נוספים

- [מצגת מדדי פיתוח + שאלות](#)
- [מצגת מדדי פיתוח – Yschool](#)
- [מדד הפיתוח האנושי – ויקיפדיה](#)
- [חקלאות מתקדמת – דה מרקר](#)
- [אתר המראה את עלות המחיה מסביב לעולם](#)
- [מגבות ערד – אתר המפמ"ר](#)